

שופטים * ב

תרת אלא בנביא. מ"ט, השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה כי אם במקום וגו', ואליהו מקריב בשעת איסור הבמות, א"ר שמלאי דבורא (דבירא) א"ל ובדברך עשיתי בדיבורך עשיתי, ומבאר דהירושלמי ס"ל "דזהו דין דעפ"י נביא יכולין להקריב בבמה בשעת מקדש, ואין עליו שם שחוט חוץ כלל והוה קרבן, משא"כ הבבלי הנ"ל לא ס"ל כן; עפ"ו לדעת הירושלמי הרי זה דין בדין במה: שעפ"י הנביא נפקע ה' איסור של הקרבה בבמות, בשעת מקדש, והרי הן מותרות כמו שהיו מותרות טרם ביאתן של בני לירושלם; ומוכן שחידוש דין זה דורש לימוד מיוחד, כי אין לילף זה מ"אליו תשמעון", שאין ענינו הפקעת עצם האיסור עפ"י הנביא, כ"א החיוב לשמוע אליו ולעבור על האיסור. משא"כ

מכיון שכתוב "השמר לך פן תעלה וגו'", א"כ איך "אליהו מקריב בשעת איסור הבמות". ומתוך: "ובדברך עשיתי בדיבורך עשיתי" שה' ע"פ הדבור (ראה פ"י מהרז"ו בויק"ר שם). אבל מהלשון "מאי טעמא", משמע שכתוב זה הוא טעם עמ"ש לפנינו "אין הבמה ניתנת אלא בנביא".

(6) "כך שמו" (קה"ע שם). ולפי"ו אמר לי "הכוונה: אמר אליו: להקריב; אבל לפי הפי' "מפי הדיבור נאמר לו לעשות" (פני משה שם). ולפי"ו אמר לי "הכוונה: הקריב לאליהו [לפי' זה מוכרחת הגי' "דבורא" (בוא"ו)].

(7) מלכים א יח, לו.

(8) ומפרש הנפק"מ: "דיכול להקריב אח"כ בביתמקדש כמבואר ובהים דף קכ". וראה לקמן סעיף ד עוד נפק"מ.

(9) ובהים קיב, ב.

א. עה"פ: "נביא מקרבך מאחריך כמוני יקים לך ה' אלקיך, אליו תשמעון", אמרז"ל: "אליו תשמעון — אפילו אומר לך עבוד על אחת מכל מצות שבתורה, כגון אליהו בהר ה' כרמל, הכל לפי שעה, שמע לו".

והנה עה"פ: "השמר לך פן תעלה עולותיך בכל מקום אשר תראה" דרשו בספרי "אבל אתה מעלה בכל מקום שיאמר לך הנביא כדרך שהעלה אליהו בהר הכרמל".

ולכאורה אינו מובן: מכיון שישנו ציווי כללי ד"אליו תשמעון", המחייב לשמוע אל הנביא אם הוא אומר "עבור על אחת מכל מצות שבתורה", הרי מובן שבכלל זה הוא גם החיוב לשמוע אליו כשהוא אומר להקריב בבמה בשעת איסור במות — וא"כ למה לן לימוד מיוחד (מדיוקא דקרא "בכל מקום אשר תראה") ש"אתה מעלה בכל מקום שיאמר לך הנביא"?

והנה הגאון הרגצובי מביא מה שאמרו בירושלמי: "אין הבמה ניתנת

(*) וסיוס מס' זבחים.

(1) פרשתנו יח, טו.

(2) יבמות צ, ב. ספרי עה"פ.

(3) ראה יב, יג. וראה פרש"י שם.

(4) צפנת פענח הל' מתנות עניים פ"ב הי"ח ע' 124 (הובא בצפנ"ע עה"ת עה"פ). וראה שם בהשפלות ע' 7. הל' יסוה"ת פ"ט ה"א (ג, ב). מהוה"ת דף פ' ע"ב.

(5) מגילה פ"א ה"א. וכ"ה בויק"ר פכ"ב, ט. וראה ירושלמי תענית פ"ב ה"ח. בצפנ"ע נראה שמפרש בפשטות שכן דעת הירושלמי אבל בדוחק יש לפרש שאין כוונת הירושלמי לדורש כן הכתוב, כ"א כעין שקלא וטריא:

אפשר להשוות דעת הבבלי ודעת ה' ירושלמי (והספרי וכו') אמרינן כן אפילו בתירוצ דחוק. ובהקדים ביאור בענין המוקשה בסיום מס' זבחים (ש" מזה ג"כ הוכחה שכ"ה גם לדעת ה' בבלי):

חלק גדול מסיום מס' זו ה"ה כולל פרטי דיני במה — ולכאורה תמוה הדבר: הלא מפורש שם "באו לירי" שלים נאסרו הבמות ולא ה' להן עוד היתר". וא"כ מהו הטעם שחז"ל לימדונו לדעת היום, ובאריכות ה' פרטים, את הדינים שבבמה — הרי "מאי דהוה הוה" (כקושיית הש"ס ב" כ"מ*)? ומזה מובן שגם עכשיו ב' זמה"ז ישנה האפשרויות ע"פ הלכה ל' הקריב בבמה, אשר ע"כ גם לנו נחוצ לדעת פרטי דיני'.

והנה אופן אחד של היתר ההקרה בבמה בזמה"ז, הוא כמרו"ל יי "ועכו"ם בזמן הזה רשאין לעשות כן (להקריב בבמה) כו' דת"ר דבר אל בני יי, בני מצווין על שחוטי חוץ, ואין ה' עכו"ם מצווין על שחוטי חוץ, לפיכך כל אחד ואחד בונה לו במה לעצמו ומקריב עלי' כל מה שירצה כו' אסור לסייען ולעשות שליחותן כו' ולאוריג' הו שרי". ומכיון שמותר לבן ישראל להורות לעכו"ם איך להקריב בבמה בזה"ז הרי עליו לדעת פרטי הדינים יי.

אמנם עדיין דוחק לומר שכל ה' אריכות הנ"ל בגמרא הוא בשביל לאו-

להבבלי הרי גם על פי הנביא לא נפקע גוף האיסור דהקרה בבמות, ואין זה אלא דין בדיני נבואה, שעפ"י ציווי הנביא חייבים לעבוד על ד"ת לפי שעה, ובמילא נכלל גם ענין זה — כמו שאר האיסורים — בה' ציווי כללי ד"אליו תשמעו" יי.

ועפ"ז מובן בפשטות גם בנוגע לדרשת הספרי — שגם הוא חולק על הבבלי, שלדעת הספרי לא יתכן להביא הא דאליהו בהר הכרמל כדוג' מא על הציווי כללי ד"אליו תשמעו — אפילו אומר לך לעבוד על אחת מכל מצות שבתורה".

ב. אמנם אין זה מובן: הרי גם הספרי מביא הדרשה הנ"ל עה"פ "א" ליו תשמעו", וגם מביא ע"ז הדוגמא מאליהו בהר הכרמל, וא"כ הרי אאפ"ל דמ"ד דדרשה זו חולק על הדרשה ד"אבל מעלה אתה בכל מקום שיאמר לך הנביא וכו'".

עפ"ז צ"ל שגם לדעה זו ובמילא גם לדעת הבבלי הרי זה דין בדיני במה — שע"פ נביא מותרת (כדלהלן סעיף ה) [ובפרט עפ"י הכלל יי דהיכא ש-

10) ומבאר שגם הרמב"ם (הל' יסוה"ת פ"ט ה"ג) ס"ל כהבבלי, וכן רש"י בברכות (סג, א ד"ה מסיפי, וכ"ה בפרשי' תהלים קיט, קכו) זמפרש שע"ז קאי מ"ש "עת לעשות לה' הפרו תורתך", וי"ל דאפילו לפי סברת הרגזובי אינו דומה ממש שיטת רש"י לשיטת הרמב"ם, דרש"י הוא באופן של דחוי' ("הפרו תורתך"), ולהרמב"ם ה"ז הותרה ("לא נאמר אלא המקריב בחוץ לעולם חייב כרת כמו שצויה משה, אבל אני אקריב היום בחוץ בדבר ה' כדי להכי' חיש גביאי הבעל"). וראה לקמן הערה 36. 11) תוס' ד"ה והאמר (יומא פז, ב), יד מלאכי כללי ב' התלמודים ס"י, וש"נ.

(11*) יומא ה, ב. ובכ"מ.

(12) זבחים קטו, ב. קטו, ב.

(12*) אחרי יי, ב.

(13) וכן תירץ בתפארת ישראל סוף זבחים.

ועוד: שקו"ט לפס"ד — יש בזה קדימה¹⁶ לענין שהז"ג וכו',

ועפ"ז צ"ל שכל השקו"ט לפס"ד בדיני במה — היו בזמן שלא היו ספקות כלל בכל דיני ש"ס השייכים לבני וכו'.¹⁷

ועוד ועיקר: כמה מדיני במה גל-מדים מכתובים שהם מתחילים „דבר אל בני ישראל“ וא"כ כשם שכללות הדין שעכ"ם מותר להקריב בבמה בזה"ז גלמד מזה שהפרשה התחלתה „דבר אל בני“ ולא עכ"ם, כמו"כ צ"ל שגם פרטי דיני במה אלו (ה) גלמדים מכתובים שנאמר בהם „דבר אל בני“ (וזהו רק בבמת ישראל, ולא בבמת עכו"ם, וא"כ הרי הקושיא מאי דהווה הווה בתקפה עומדת בנוגע להשקו"ט ודיני במה הגלמדים מכתובים אלה.

ג. אמנם, יש עוד אופן של אפ"שרות להקריב בבמה גם בזמן איסור כמות, והוא ע"פ ציווי נביא. ואף שאמרו¹⁸ „משמתו נביאים האחרונים חגי זכרי' ומלאכי נסתלקה רוח הקודש מישראל“, שמוזה משמע לכאורה, ש"א"א שיקום נביא בזה"ז — אינו, כי

(16) שר"ע י"ד סרמיו ס"רסו. וש"נ.
(17) להעיר מהכלל (שד"ח קונטרס ה' כללים מערכת ה' כלל קצו וש"ג) דכשמינו בש"ס שקו"ט אליב' דהז"ג מ"ה, ה"ז הוכחה דאין הלכה כבר פלוגתי (אף דבמתא דילי — בסח נהגו כמותו, ובמשך הזמן אפשר שיקום ב"ד גדול יותר ויפסיד כמותו).
החילוק לדרוש וקבל שכר מובן — דה"ז שקו"ט בדעה (שעתה) נפסיד שהיא היפך הדעה (גדולה) שמביאה לידי מעשה.
(18) יומא ט, ב. סוטה מח, ב. תוספתא שם פ"ג ד. טנה יא, א.

רינהו לעכ"ם! ובפרט דאעפ"י שמ"צינו בגמ' כו"כ ענינים, שקו"ט והוראות, גם בנוגע לדבר בלתי רגיל ומצוי, או אפילו במציאות רחוקה לגמרי¹⁹, בכ"ז ה"ה ענינים שבאם יארע דבר זה יש בו מצוה והוראת דין לחיוב וכו' — ולכן מן ההכרח לפרשם ולבארם (למען דעת מה לע"שות באם דבר זה יבוא בפועל); יתירה מזה אפילו בענינים שלא הי' ולא עתיד להיות²⁰ י"ל דשקו"ט מה דינו באם הי' נמצא י"א.

אבל בענין שגם אם יארע הדבר בלתי רגיל לא יהי' בו חיוב להן או ללאו, כמו בנדו"ד (שירצה עכו"ם להקריב קרבן בבמה בזה"ז ועפ"י דיני התורה דוקא) שהוא דבר רחוק ממצוי-אות, ואפילו אם תהי' מציאות כזו, גם אז אין שום חיוב להורות בזה (וכהלשון: „לאורינהו שרי"י) דחוק גדול לומר שאעפ"כ באה כל האריכות בש"ס.

(13*) להעיר מהא דאפקוהו לר' ירמי מבי מדרשא (ב"ב כג, ב).

(14) ואף שבסנה' (עא, א): „בן סורר ומורה לא ה"י ולא עתיד להיות כו' עיר הנדחת לא היתה ולא עתידה להיות“, ומבאר „ולמה נכתב ודרוש וקבל שכר“ — הרי מריק „ולמה נכתב“ (מעיקרא כל הדין), אבל כמה שנכתב ומצינו שקו"ט בפרט ממנו „שלא ה"י ולא עתיד להיות“ — ה"ז בכלל תושבע"פ (וי"ל שזהו פ"י דמדרוש וקבל שכר), ע"ד „למסבר" קראי (שבת סג, א). ועפ"ז יובן ג"כ אמרם „דרוש ולא למוד“ (ששיין גם בתושב"כ), ואכ"מ. וראה תניא פ"ה קראי דיה ולהבין פרטי ההלכות דלא שכיחי כלל (קטן, ב).

(15) דוחק לומר דנקיט „שרי“ מפני ולפי' קאי באסור, אבל חיוב יש בזה.

(כהלשון בגמרא שם בנוגע לכמה דב"ר
רים שבטלו) כי לא בטל ולא נפסק
גילוי הנבואה, אלא שנסתלק מלמטה,
כיון שאין בנ"א הראוי לקבלת הנבואה.
אבל באם יהי' בנ"א הראוי לקב"ר
לתה, תשרה עליו רוה"ק ונבואה גם
בזמן הזה.

ע"פ הנ"ל מתורץ ומובן הא דהרמ"ב
ב"ם אף שמבאר כו"כ פרטים בנוגע
לנבואה אינו מזכיר כלל ²⁵ שאין נבואה
משמחו נביאים האחרונים (עד לפני
ביאת המשיח ²⁶); ובפרט שמביא גם
פרט בשלילת הנבואה: "ואפשר שלא
תשרה" ²⁷, ואעפ"כ אין בדבריו שום
רמז שא"א שתשרה בזמן הזה. ואדר"ב
בה: לאחר שהוא מונה התנאים הנצ"ר
רכים לנבואה מסיים "מ"ד ²⁸ רוה"ק
שורה עליו, הרי שהנבואה תלו' רק
בענינים אלו ²⁹, ולא בשום תנאי
אחר ³⁰.

(25) ומ"ש בה' יסוה"ת פ"ט ה"ב "כמו
שאמר האחרון שבהם", וכוונתו למלאכי —
הכוונה בזה שהוא האחרון דתקופת הנביאים
[וכה' בגמרא: נביאים האחרונים], כי אחריו
כבר התחילה תקופת אגשי כנסת המדולה.
אבל לא שאחריו אא"ל נביא. וראה לשונו
בהקדמתו לפיה"מ: כמו שאמר הנביא חסיד
הנביאים כו'.

(26) אגרת תימן המובא להלן.
(27) ה' יסוה"ת פ"ז ה"ה.
(28) ידועה השק"ט מהסתירה ממו"ז
(ח"ב פל"ב ד"ה והדעת השלישי) שכתב
"אפשר שלא יתנבא וזה ברצון אלקי"
(וראה לח"מ ה' יסוה"ת רפ"ו).
(29) וכן נראה דעת התנ"ך שכתב (מצוה
תקטן) "ונהגת מצוה זו (דשמיעה לנביא)
בזו"ג כל הזמן שימצא נביא בינינו", ואין
כותב שנוהג רק בזמן הבית וכיו"ב.

(30) ולהעיר מל' הרמב"ם בה' יסוה"ת
(פ"ט ה"בג): "וכן אם צונו כו' וכן אם

מפורש בכ"מ בדברי חז"ל ³¹ שהיתה
גם לאח"כ השראת רוה"ק ³²; ועכ"ר
צ"ל דמה שאמרו "נסתלקה רוה"ק
מישראל" הכוונה שמני אז לא היתה
מצו' כמקודם, אבל לא שבטלה לגמ"ר
רי ³³. כלומר: מכיון שאין הנבואה
שורה אלא במי שעלה והגיע לכו"כ
מעלות גדולות, שהן הקדמה והכנה
לנבואה, כמבואר ברמב"ם ³⁴, ולכן כש"ר
אכשור דרי (בתמ"י) ואם הראשונים
כמלאכים אנו כו' ³⁵ אין בני אדם
ראויים לנבואה — אבל לא שנפסק
גילוי הנבואה באופן של גזר מלמעלה.

ועפ"ז מדויק הלשון "נסתלקה רו"ר
ה"ק מישראל" ולא "בטלה" או "פסקה"

(19) וראה פרקי גילויים להר"ר מרגלית
בפתיחתו לשו"ת מן השמים. וש"נ.

(20) ואף שאין זה * באותה הדרגה של
השראת רוה"ק שהיתה אצל הנביאים [וראה
אגה"ק (סכ"ב): "ההיתה כזאת כו' אף
לגדולי חכמי ישראל הראשונים כתנאים
ואמוראים וכו' כ"א לנביאים ממש אשר
היו לפנים בישראל כשמואל הוראה וכו'"],

מ"מ בכללות ה"ז דרגה בנבואה (וכמ"ש
שם: "אשר כל רז לא אניס להו ונהירין
להון שבילי דרקייע". וגם בהשלילה כותב:
"נביאים ממש"). וראה בפנים מאגרת תימן.

(21) להעיר מ"י עזרא הנביא מבעלי
התוס' (גיטין פה, א) ד"ה וידילמא ועוד).

(22) ובמכ"ש ממש"ש התוס' (שבת כ, ב
ד"ה אנו, וכ"ה בר"ש פ"ט מ"ב דכלאים)
שמה שאמרו בסוטה (שם) "משחבר מקדש
ראשון בטלה כו' וזכוית לבנה" לא לגמרי
בטל אלא שלא ה' נמצא כ"כ.

(23) ה' יסוה"ת פ"ז. פ"ז משמונה
פרקים שלו. מו"ג ח"ב פל"ב. הקדמתו
לפה"מ.

(24) שבת קיב, ב.

(*) ע"ד הקבלה ראה ש' רוה"ק (לח"א
אריז"ל) בתחלתו. ש' היחודים בתחלתו.

וכולם נתקיימו, ומוסיף: „המופת הזה (המבואר שם לפניו — אודות האיש ההוא שניבא) הוכיח לעיני כל שהוא נביא באין ספק” — הרי דלא זו בלבד שהי' קבלה לאביו של הרמב”ם „שקבל מאביו ומאבי אביו והוא קבל הדבר” שתחזור הנבואה לישראל, אלא שהוא גם מעיד שקרוב לזמנו הי' „נביא באין ספק”.

עפ”ז הרי בכל זמן אפשר שיבוא נביא ויצוה להקריב בבמה, ולכן שק”ט בפרטי דיני במה.

ד. אמנם גם ע”פ הנ”ל עדיין דוחק בזה: ציווי נביא להקריב בבמה בשעת איסור הבמות אירע ע”ע רק פעם אחת, בתור „הוראת שעה”, ואעפ”כ מאריכים בשקו”ט בדיני במה אולי יארע עוה”פ שיבוא נביא ויצוה להקריב בבמה?³⁴

ועוד: כשיבוא נביא ויצוה להקריב קרבן בבמה בזה”ה, הרי פשוט שמצווים לשמוע אליו גם בנוגע לדיני במה לשנות או לבטל וכו’ באם יצווה ע”ז כיון שכללות ענינה אז הוא היפך דיני התורה אלא שבהוראת שעה חייבים אז לעשות היפך דיני התורה, הרי מקום קרוב לומר שגם בנוגע לפרטי הענין תהי’ הוראת שעה.

וליישב כ”ז הוא ע”י ההכרעה כאור”ת השיטה דציווי נביא להקריב קרבן בבמה בזמן איסור הבמות, אין זה העברה על ד”ת ודין מדיני נבואה

³⁴ ואין זה דומה כלל להנת”ל שהגמרא מבארת גם פרטי דיני דבר שבמצאות רחוקה שיארע — כי כאן אין זה פרט בזמן מסויים, כ”א כללות הענין — חשש בעלמא.

ויתר מכן מבואר ב”אגרת תימן” להרמב”ם: „שזה שאמר בלעם³⁵ כעת יאמר ליעקב ולישראל מה פעל א”ל יש בו סוד, שמן העת ההיא יש לחשוב כמנין שיש מששת ימי ברא”שית ועד אותה העת ותחזור הנבואה לישראל כו’ ונבואה זו נאמרה בשנת הארבעים לצאתם מארמ”צ, ותמצא התחלת החשבון עד אותה העת אלפים ארבע מאות שמונים ושמונה שנה, שהסימן בתפ”ח גאולים, ולפי ההיקש הזה והפי’ הזה תחזור הנבואה לישראל בשנת ארבעת אלפים תשע מאות ושבועים ושש ליצירה”³⁶ — הרי מפושט דעת הרמב”ם דלא זו בלבד שיש אשטרות לגילוי הנבואה בזה”ה, אלא ש”תחזור הנבואה לישראל”.

ועוד ועיקר: הרמב”ם ממשיך שם (באגרת תימן³⁷) אודות אחד (שהי’ קרוב לזמנו) שניבא על כו”כ דברים

יאמר לנו הנביא כו’ (ולא „וכן אם צוה כו’ וכן אם יאמר הנביא”), וראה גם בהקדמתו לפיה”מ: „אילו איש נביא שנתבררה אצלנו נבואתו כו’ יאמר לנו כיום שבת שנקום כו’ הי’ חובה עלינו אנחנו וכו’”.

³¹ בלע כה, כה.
³² כן הוא בשלשלת הקבלה (אף שאינו מתאים לחשבוננו שם) ובקובץ תשובות הרמב”ם (ליפסויא, תרי”ט), אבל בסדר הדורות מגי’ — בשחק — שצ”ל תתקע”ב, וכן הוא גם בפ”י של ר’ יהודה אלברצלוני על ספר יצירה וקה”ע בירושלמי (שבת ספ”ו) — תתקע”ב, וי”א אשר בכ”י אגרת זו נמצא תתקע”ע, וצ”ג הגהת הסה”ה, וכן בכלל הספק בגירסת הנכונה באגרת הרמב”ם, ש”הרי מוכחי קראי דנבואת בלעם היתה בשנת הארבעים (ולא ל”ח) — ליציאת מצרים, ו. א. בשנת ב’ אלפים תפ”ח, ועל פי זה „כעת” — הוא ד’ אלפים תתקע”ו.

³³ בכמה הוצאות נשמט.

„אפילו אומר לך עבור על אחת מכל מצות שבתורה, כגון אל' בהר הכר-מל" — אין כוונת הגמרא דגם לאחר שציוה הנביא להקריב בבמה הרי כש-מקיימים הציווי עוברים בשעת מעשה על מצוה (דבמה) שבתורה, אלא ש-רחוי' היא ע"י הציווי — כ"א (כל' הנ"ל) שהנביא בא לצוות לעבור על אחת מכל מצות שבתורה, אבל ע"י ציווי הנביא הותרה ההקרבה בבמה, ויתרה מזו, גם נעשית מצות הקרבת קרבן, נוסף על המצוה דלשמוע לנביא — וזה נלמד מהשמר גו' תראה יי'.

בסגנון אחר קצת: החידוש — ש-הנביא יכול לצוות להקריב בבמה ב-שעת איסור במות, ושבנ"י מחוייבים לשמוע אליו בזה — נלמד מ"אליו תשמעון", שהוא פרט בדיני נבואה, כמו בשאר מצות התורה שבכחו של הנביא לצוות לעבור עליהן. לאחר שלמדנו דאליו תשמעון להקריב בב-מה בא הלימוד בבמה ד"מעלה אתה בכל מקום שיאמר לך הנביא", ההיתר וציווי — פרט בדיני במה.

ו. והנה ע"פ המבואר לעיל (ש-בהקרבה בבמה ע"פ נביא יש בה שני ציוויים: [א] „אליו תשמעון" [ב] הקר-בת קרבן בבמה), מוכן שבהקרבה בבמה ע"י נביא יש בה מעלה יתירה לגבי ההקרבה בבמה בשעת היתר

שנסתלקה כו', אלא שזהו חלק פרטי בכללות דיני במה, שכן ניתן הדין מתח-לה שע"פ נביא מותרים (ומצויים) להק-ריב בבמה, וחוזרים וחלים בה בשעה כל דיני במה — ובמילא מובן שצריכים לדעת כל פרטי דיני'.

ועפ"ז — אינו ענין של חשש (אולי יבוא נביא ויצוה על זה), אלא שזהו חלק מפרטי דיני במה, ולכן לא איכ-פת לן אם זוהי מציאות רחוקה, כי כמו שצריכים לבאר כל הפרטים של כל דיני התורה, גם הפרטים שבנוגע למציאות רחוקה, כמו"כ צריך לבאר (בגמ') גם פרט זה שהיא מציאות רחוקה בדיני במה, וכנ"ל.

בסגנון אחר קצת: נבואה בזמה"ז היא מציאות רחוקה וחשש וכו'.

משא"כ במה — ה"ז רק דארי' (ה' אוסר) הוא דרביע עלי' יי'.

יתרה מזו מצינו בנוגע למצות לא תחי' כל נשמה — שנמנית במנין תרי"ג מצות, אף ש"אולי יחשוב חושב שזאת מצוה שאינה נוהגת לדורות", וכהסברת הרמב"ם יי' וז"ל: „כי הציווי שנשלם בהגיע תכליתו מבלתי שיהי זה תלוי בזמן ידוע לא יאמר בו אינו נוהג לדורות, אבל הוא נוהג בכל דור שימצא בו אפשרות הדבר ההוא כו'".

ה. ע"פ כהנ"ל מובן שגם הבבלי קאי בשיטה זו, שכן ניתן הדין דבמה מעיקרא להיות כולל גם מציאות זו שע"פ ציווי נביא, ואע"פ שאמרז"ל

(36) וכן היא שיטת הרמב"ם, ואדרבה, יש להעמיס בלשונו שמרמו גם לזה (שכן ניתן מתחילה) — „לא נאמר אלא המקריב בחוץ לעולם כו' אבל אני מקריב היום בחוץ כו'". הרי שמתחילה לא נאסר זה. אבל ראה לעיל הערה 10 ש"ל שכוונתו שאף שעובר על ד"ת מ"מ ה"ז הותרה.

(34*) ע"ד עירובין עה, ב.

(35) ספחמ"צ מ"ע קפו.

של קרבן בבמה להמשיך הקדושה ממנו וחוצה, משא"כ קרבן בביהמ"ק יי.

וכעין זה הוא החילוק שבין הה"ק רבה בבמה בשעת התיירה — להקרבה בבמה ע"פ נביא: הקרבן בבמה סתם אין בכחה לפעול גם חוץ ממנה — על האדם, משא"כ ההקרבה ע"פ נביא פועלת גם בהאדם.

ז. וע"פ הנ"ל, שהסוגיא בסיום מס' זבחים איירי בעיקר (לא בדין במה סתם, כ"א) בדין הקרבה בבמה ע"פ נביא, מובן גם הקישור של סיום המס' להתחלתה: "כל הזבחים שנובחו שלא לשמן כשרים אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה" — שנהחטרון בקרבן שנובח שלא לשמה הוא ש"אינו פוטר את האדם מחיובו, היינו שאין בכוחו לפעול על האדם — הנה חסרונו זה (שבו קאי בריש המס') נדגש במיוחד ע"י דיני סיום המס': אפילו בבמה (ע"פ נביא — שבה איירי בעיקר בסיום המס') נמשכת הקדושה גם על האדם המקריב (אעפ"י שהתפשטות ופעולת הקדושה דבמה ב"כלל — אינה כזו שבביהמ"ק). על אחת כו"כ בביהמ"ק שעיקר ענינו (קרב"נות) חובה שעל הציבור (והיחיד) — זה שפועל וממשיך קדושה ע"י הקרבן.

ח. תוקף קדושת (המצות) הקרב"נות כהביהמ"ק ושלבמה ע"פ נביא וכו' ופעולתו באדם ובמקום — כעין זה הוא בנוגע לביהמ"כ וביהמ"ד, כיון שהם "מקדש מעט" ³⁷: מתפללים בהם

(39) ולהעיר ממ"ש הרמב"ם (הל' בית הבחירה פ"ו ה"טו) בנוגע לקדושת המקדש וירושלים: "שכינה אינה בסילה לעולם". (40) מגילה כט, א.

הבמות (ולא רק יתרון "בכמות" ש"מקיים ב' מצוות, כ"א גם מצד "איכותה" של ההקרבה):

קרבתו חובה אינו קרבין בבמה יי, היינו שאין די (בהקרבה) בבמה וקדושתה — שחיוב שישנו על האדם יוכל לקיימו בבמה, אף שמצות קרבן שאינו מחוייב בו מקיימה בבמה. חילוק זה הוא רק בנוגע להאדם — בנוגע להעבודות (ופעולות) בהקרבת חובה — הרי נעשות הן גם בהקריבו קרבן (שאינו חובה) בבמה.

משא"כ כשמקריבים בבמה ע"פ ציווי הנביא — ה"ז (מעין) קרבן חובה; בסגנון אחר: קדושת (ההקרבה ו)ה"במה פועלת לא רק בהקרבן, כ"א גם בהאדם, האדם מקיים ציווי ה' המוטל עליו — הציווי ד"אליו תשמעון".

ועל דרך כללות החילוק שבין הה"ק רבה בבמה להקרבה בביהמ"ק:

ההקרבה בבמה אינה פועלת שתתפשט הקדושה במקום בו הוקרב הקרבן, לא מצינו קדושה בהמקומות שבעבר היו בהם במות; משא"כ במזבח של המקדש, שהקרבת הקרבן פועלת קדושה גם במקומו ³⁸ — היינו שאין בכוח

(37) זבחים קיז, אב.

(38) ואף שלמאורח אין קדושת המזבח תלוי בהקרבתו — מ"מ מוכרח שאינו כן, מהדין (שבועות יב, א. רמב"ם הל' שקלים פ"ד ה"ט) דקייץ המזבח, היינו שמקריבים קרבנות אך ורק בשביל המזבח עצמו. נוסף ע"ז: קדושת המזבח מעיקרא געשית ע"י קרבנות מסויימים (ר"פ שמיני ואילך, נשא יז, י ואילך, וראה מנחות מה, א. רמב"ם הל' מעשה הקרבנות פ"ב ה"ד"ט) — כשחינוכו אותו, וי"ל שהיא פעולה נמשכת.

וע"י המשכת והתפשטות הקדושה של "מקדש מעט" בעולם, במשך זמ"ה"ג, נזכה לבנין ביהמ"ק השלישי, ולקבל המשכת הקדושה ממנו, ע"י שנקריב בו קרבנות בפו"מ; ומכיון שאז "את רוח הטומאה אעביר מן הארץ", בודאי שכל הקרבנות יהיו "לשמן", "כמצות רצונך" ותומשך קדושת הקרבן וכו' גם על מקריבי הקרבנות, ויתעלו בעילוי אחר עילוי בקרבנם "להוי'".

(משיחת כ' מנ"א תשכ"ט)

(ש"תפילות כנגד תמידין תקנוס"י) ולומדים בהם (וכ"ז תמיד בדוגמת הבי"המ"ק שמקריבים בו תמיד וכו' — נוסף על הענינים שישנם גם בבמה) הרי בהם עצמם נמשכת הקדושה באופן שנשאר שם גם לאחר זמן ופועל גם בהאדם — שמה מובן שדבר שב"קדושה הנעשה במקומות אלו יש בו תוס' קדושה;

ומזה ההוראה בנוגע לפועל, שלכ"אורה טוב "לעשות דבר שבקדושה וכו' בביהכ"נ וביהמ"ד" מלעשותו (אף שיהי' באותו ההידור וכו') במקום אחר, מכיון שכשעושהו במקום שיש בו קדושה יתרה, מתוספת קדושה על קדושתו.

(44) זכרי' יג, ב.

(45) ראה המשך וככה פי"ז ואילך.

(46) עיין אוה"ח ר"פ אחרי, ד"ה אחרי — תרמ"ט. ועוד.

(47) דאמאי איקרי קרבן אלא מפני ש- מקרב (ספר הבהיר סי' מו (קט), ועייג"כ זח"ג ה"א, של"ה מס' תענית (ריא, ב), פע"ח שער התפלה פ"ה).

(41) ברכות כו, ב.

(42) וכמרו"ל שהקב"ה מצוי בבהכ"נ (ראה שו"ע אדה"ז או"ח סי' סוס"י), וצריך חיפוש האם הובא בפירוש בפוסקים (לבד מתפלה).

(43) ע"ד דרו"ל עה"פ אוהב ה' שערי ציון כו' (ברכות ה"א).

תצא

ועפ"ז הו"ל לרש"י להביא עכ"פ סניף (כיון שיש יוצאים מן הכלל) ראי' לפי' — מזה שבכתוב נאמר "כי תצא למלחמה" (ולא "כאשר תצא למלחמה", או: "והי' בצאתך למלחמה" וכיו"ב) ש"כי תצא" עצמו משמע ש"במלחמת הרשות הכתוב מדבר".

ולאידך, כיון שבפירושו בא רש"י לבאר באיזו מלחמה הכתוב מדבר וההוכחה שלו היא ממ"ש "ושבית שביו", ולא מתיבת "כי (תצא)" — הי' עליו להעתיק בתחלת פירושו רק תיבת "למלחמה" (ולא גם התיבות "כי תצא"?)

ב. והנה בפרשה הקודמת נמצא ג"פ "כי" בנוגע למלחמה, ע"ד שב"פרשתנו — ובכל פעם פרש"י הוא באופן שונה מהשאר ומדפרשתנו!

עה"פ: "כי תצא למלחמה גו' וראית

דכל אם רשות הוא רק במקומות שבגדר רשות או חובה, אבל בשאר מקומות (כמו "הלא אם תטיב שאת" (בראשית ד, ז)) יכול להיות ענין של חובה (עיי"ש ס"גד) — הרי"ז בנוגע הגידון שבהפסוק, אם הוא רשות או חובה; אבל בנוגע השמוש דתיבת אם, הרי בכ"מ (חוץ מהג' מקומות (ועוד ב' מקומות — ראה לקו"ש שם ס"ו)) הוי"צ שבספק ותנאי.

(5) ראה פרש"י סוטה לה, ב (ד"ה הג'): "דכי תצא משמע כשתעלה על דעתך לצאת". וראה מלבי"ם וחזו"ת כאן.

(6) אבל ראה לקמן הערה 14.

(7) כ, א.

ר"ל ותו"י (שם ד"ה אלא גיטין צ, א ד"ה כי משמש).

א. בתחלת פרשתנו מעתיק רש"י את התיבות "כי תצא למלחמה" ומפ' רש': "במלחמת הרשות הכתוב מדבר (ומביא הוכחה לזה) שבמלחמת א"י אין לומר ושבית שביו שהרי כבר נאמר לא תחי' כל נשמה".

והנה לעיל בפ' וירא' פרש"י: "כי משמש בד' לשונות אי דילמא אלא דהא". שמהסדר מובן: דפירוש הכי פשוט של "כי" הוא "א"י" (אם), היינו שספק הוא אם יבוא הדבר שזוהו פירושו הפשוט של "אם".

(1) יח, טו.

(2) ובפרט שעל אחר בכתוב שרש"י מפרשו — "כי" הראשון פי' "דהא" וה' שני "אלא". ובפי' "אי דילמא" אין בכתוב זה. (3) מצינו בכ"מ "כי" משמש בלשון "כאשר" * ובענין שהוא ודאי, ובכפרשה שלפני זו (יט, א): כי יכירת היא, ועכצ"ל שנכלל בא' מד' לשונות הנ"ל היינו — "א"י" (אם) **, אבל מפרש"י ד"כל אם ואם שבתורה רשות חוץ מג' (יתרו כ, כב) משמע דפירושו הפשוט של "כי" בל' "אם" הוא דבר שבספק — חוץ במקום יוצא מן הכלל שאי אפשר לפרשו אחרת (כב' מקומות הנ"ל) אז משמש "כי" בלשון "כאשר" ודאי.

אף שבדוחק י"ל שכלל הנ"ל הוא כש' בכתוב מפורש אם, משא"כ — "כי" בלשון "אם", ובנ"ל בכ' יכירת ה"א", בכ"מ שנאמר "כי תבואו" אל הארץ" וכיו"ב.

(4) ואף לפי מה שנת' בלקו"ש ח"א (ע' 100 ואילך) שכלל זה (הערה 3)

(*) גם בל' "אשר" — ובזה גופא בפי' שהוא מוכרח רק במקומות ספורים שלכן מביא רש"י (חוקת כ, כט) הדוגמא מקרא דאיוב.

(**) ראה פרש"י ר"ה (ג, א ד"ה כד